

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра політології та соціальних технологій**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

**СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ**

Матеріали конференції

17 - 18 березня 2015 р.

Київ – 2015

Стан та перспективи розвитку соціальної роботи в Україні : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Київ, 17-18 березня 2015 р., НАУ / редколегія : О. М. Котикова, Т. В. Петренко, Ю. П. Шатило. – К. : НАУ, 2015. – 207 с.

У збірнику матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції «Стан та перспективи розвитку соціальної роботи в Україні» висвітлюються стандарти та інноваційні технології підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах, особливості надання соціальної допомоги кризовим категоріям населення та застосування законодавства у системі права соціального захисту населення. До збірника увійшли матеріали доповідей науково-педагогічних працівників, аспірантів та студентів вищих навчальних закладів України.

Організаційний комітет:

Гудманян А.Г. – доктор філологічних наук, професор, директор Гуманітарного Інституту НАУ

Ярошенко А.О. – доктор філософських наук, професор, директор Інституту соціальної роботи та управління НПУ імені М.П.Драгоманова

Шаповалова Т.В. – доктор економічних наук, професор Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля

Котикова О.М. – доктор педагогічних наук, професор, зав. кафедри політології та соціальних технологій Гуманітарного Інституту НАУ

Петренко Т.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри політології та соціальних технологій Гуманітарного Інституту НАУ

Шатило Ю.П. – викладач кафедри політології та соціальних технологій Гуманітарного Інституту НАУ

Редколегія: О. М. Котикова – доктор педагогічних наук, доцент;
О. А. Петренко – кандидат психологічних наук, доцент;
Ю. П. Шатило – аспірант.

*Рекомендовано до друку вченою радою
Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету
(протокол № 9 від 19 грудня 2013 р.)*

Автори несуть повну відповідальність за опубліковані матеріали.

ЗМІСТ

СТАНДАРТИ ТА ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ		6
Гетьман Г.Ю.	<i>Особливості укладання договору про надання медичних послуг</i>	6
Гранатюк Н.В.	<i>Сучасні технології профорієнтаційної роботи з сільською молоддю</i>	9
Губа О.Г.	<i>Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям у сучасних умовах</i>	12
Данішевська Д.А.	<i>Специфіка соціальних технологій у соціальній роботі</i>	15
Довгополова Л.Д.	<i>Використання методу проектів у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників</i>	19
Карпенко Т.С.	<i>Професійна реабілітація та працевлаштування осіб, звільнених з пенітенціарних установ</i>	22
Коваленко А.В.	<i>Використання активних методів при підготовці соціальних працівників</i>	25
Костюшко С.В.	<i>Методи роботи з дітьми із зони АТО</i>	27
Котикова О.М.	<i>Практико-зорієнтована психолого-педагогічна підготовка майбутніх соціальних працівників</i>	29
Лихач О.П.	<i>Ігрова діяльність в роботі соціального працівника з агресивними дітьми</i>	32
Мельніков А.С.	<i>Потенциал использования прикладных методов экзистенциальной социологии в социальной работе</i>	35
Павліченко Л.П.	<i>Роль соціального працівника у роботі з неблагополучною сім'єю</i>	38
Петренко Т.В.	<i>Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи у громаді</i>	41
Радченко М.І.	<i>Інноваційні методи при підготовці соціальних працівників</i>	45
Рябчун К.О.	<i>Волонтерство як інноваційний метод у практичній діяльності соціального працівника</i>	48
Савчук М.Т.	<i>Сучасні проблеми працевлаштування молоді в Україні</i>	51
Самотуга І.В.	<i>Коучинг та проектування як інноваційні технології підготовки соціальних працівників у ВНЗ</i>	55
Сінельник Ю.Ю.	<i>Робота соціальних працівників з людьми похилого віку</i>	58
Ущипівська О.В.	<i>Трудова міграція в Україні: причини та наслідки</i>	61
Федорова О.В.	<i>Ресурсний центр доступності та креативного розвитку у Східноукраїнському університеті імені Володимира Даля</i>	64
Хархан Г.М.	<i>Тренінг як форма підвищення соціальної компетентності молоді</i>	67
Чернега С.В.	<i>Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи у кризових центрах</i>	71
Шатило Ю.П.	<i>Комунікативні навички ведення переговорів як один із компонентів формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників</i>	74
Яремчук І.О.	<i>Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям</i>	77
Яремчук І.О.	<i>Технології роботи соціальних працівників із безпритульними дітьми</i>	81

ПОТЕНЦИАЛ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРИКЛАДНЫХ МЕТОДОВ ЭКЗИСТЕНЦИАЛЬНОЙ СОЦИОЛОГИИ В СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЕ

Философский экзистенциализм оказал влияние не только на социологию, но и на всю сферу социального знания. Социальная работа, как специфическая область интеграции социального знания и социальной практики, с момента своего возникновения фактически совпадала с экзистенциальной социологией в отношении предмета исследований – кризисных сторон общественной жизни. В исследованиях основоположницы социальной работы М. Ричмонд изначально просматривался подход, направленный на активную деятельность по “врачеванию” различных форм “социальных болезней”, то есть страданий человека на индивидуальном и социальном уровне.

Наряду с общностью предмета исследования можно отметить две основные перспективные сферы взаимодействия социологии и социальной работы в рамках экзистенциальной парадигмы. К первой из них относится теория “пограничных ситуаций”, в которых возникает угроза жизни человека или разрушаются сформированные ценностные установки и привычные рамки повседневности. Ко второй сфере следует отнести экзистенциальную методологию, согласно которой в изучении социальной реальности должна преобладать индуктивная качественная стратегия (включенное наблюдение, глубинное интервьюирование, анализ случаев и др.), подчиняющая себе стратегию дедуктивно-количественного характера (массовые опросы, статистический анализ). При этом сущностью качественной стратегии является эмпатия, сопереживательное проникновение в изучаемую проблему и приобретение исследователем статуса инсайдера.

Специфическим экзистенциальным методом для социологии и социальной работы может стать так называемое “исследование-действие” (*action research*),

совмещающее в себе фундаментальные и прикладные аспекты, теорию и практику. Этот метод выступает аналогом методов интервенции, социоанализа и созвучен общей ориентации клинической социологии. Исследование-действие уходит корнями в прикладные разработки немецко-американского социального психолога К. Левина, а в экзистенциальной социологии развитием этого метода занимается М. Болль де Баль [1].

Болль де Баль сформулировал так называемые пять постулатов экзистенциальной социологии [2], в контексте которых он описал прикладной метод исследования-действия, нацеленный на соединение того, что классическое исследование обычно разделяет: теория и практика; психологические и социологические факторы; разум и эмоции; знание в процессе концептуализации и реальность в процессе конструирования. Основная идея исследования-действия заключается в том, в процессе исследования осуществляется намеренное воздействие на объект, вследствие чего он изменяется. Использование этого метода направлено на возобновление связи между социологическими исследованиями и социальной работой, между университетами и внешним миром, между различными гуманитарными науками, между исследующими и исследуемыми системами, между исследователем и его личными переживаниями.

Среди ключевых проблем университетского социологического образования Болль де Баль выделяет неспособность студентов к прикладному использованию теоретических знаний. Если используя метод исследования-действия, ученый по большей части находится в поле *исследования*, то применяя практику социоанализа, он трансформирует это исследование и переводит его в дополняющее поле *действия*. С этой точки зрения социоанализ соотносится с социологией таким же образом, как соотносятся психоанализ и психология. Подобно психоанализу, социоанализ способствует социальной системе в понимании и управлении своими внутренними противоречиями, помогает осознанию саморазвития на основании собственных ценностей, а не ценностей социоаналитика. Однако социоаналитик должен избегать двух методологических и идеологических ошибок. Он не должен полностью дистанцироваться от

социальной системы, но также не должен и полностью сливаться с ней. Ему не следует быть слишком близким ни к властвующей элите, ни к ее революционным оппонентам. В данном случае раскрывается традиционный социологический императив, согласно которому социолог как ученый и как гражданин всегда обязан проявлять чуткость в отношении идеологических и этических проблем, связанных с его вмешательством в социальную сферу, и может выбирать между тремя возможными действиями — консервативными, революционными или маевтическими. Согласно Болль де Балю, социоаналитику следует выбирать третий вариант действия, при котором он помогает социальным системам лучше понять свои дисфункции и осознать равновесие между внутренними и внешними социальными силами.

В заключение следует отметить, что исследование-действие является наиболее перспективным прикладным методом экзистенциальной социологии, способным усилить междисциплинарные связи социальной работы и социологической науки.

Литература

1. Bolle de Bal M. Fragments pour une sociologie existentielle. En 3 volumes. – Paris : L'Harmattan, 2013.
2. Мельников А. Пять постулатов экзистенциальной социологии М.Болль де Баля // Методология, теория и практика социологического анализа современного общества. Выпуск 17. – Х : ХНУ имени В.Н.Каразина, 2011. – С. 35-39.